

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2025-53-61>

УДК 336.143:351.72:005.334

Харченко Іван Олегович

здобувач ступеня «доктор філософії»,

Приватний вищий навчальний заклад «Європейський університет»

ORCID: <https://orcid.org/0009-0003-5193-2561>**Ivan Kharchenko**

Private Higher Educational Institution "European University"

ІНТЕГРАЦІЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ У БЮДЖЕТНУ ПОЛІТИКУ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

INTEGRATING SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS INTO THE STATE'S BUDGET POLICY IN THE CONTEXT OF ENSURING FINANCIAL SECURITY

Анотація. У статті розглянуто теоретичні засади та практичні аспекти інтеграції цілей сталого розвитку у бюджетну політику держави в контексті забезпечення фінансової безпеки. Доведено, що сучасна бюджетна система України лише частково враховує цілі сталого розвитку, що призводить до зниження ефективності фінансового управління та посилення ризиків у сфері публічних фінансів. Проаналізовано основні бар'єри на шляху включення ЦСР до бюджетного планування: інституційна неузгодженість, фрагментарність стратегічних підходів, відсутність результативної оцінки програм. Запропоновано інституційно-фінансові механізми, які сприяють узгодженню фінансової політики з довгостроковими пріоритетами сталого розвитку: запровадження бюджетної класифікації за ЦСР, індикаторів бюджетної сталості, програмно-цільового планування та прозорого моніторингу результатів. Обґрунтовано значення таких змін для підвищення фінансової безпеки держави.

Ключові слова: бюджетна політика, сталий розвиток, цілі сталого розвитку, фінансова безпека, публічні фінанси, програмно-цільове бюджетування, фінансова стабільність, бюджетне планування.

Summary. The article reveals the theoretical and methodological principles of integrating sustainable development goals into the state's budget policy in the context of aggravating fiscal, socio-economic and security risks. It is substantiated that in the modern global context, the budget not only performs the function of fiscal regulation but also acts as a strategic tool for implementing long-term development priorities, in particular the Sustainable Development Goals (SDGs), defined by the UN by 2030. The paper determines that the financial security of the state encompasses not only the stability of macro-financial parameters, but also the ability of the budget to guarantee the implementation of strategic tasks of sustainable development. It is proven that the integration of the SDGs into the budget system allows for increased cost efficiency, improved transparency and effectiveness of financial decisions, ensuring the sustainability of public finances and reducing vulnerability to external and internal threats. At the same time, in Ukraine, the process of integrating sustainable development goals into budget policy remains fragmented. The main barriers are lack of target budget classification, underdevelopment of budget sustainability indicators, weak coherence of budget programs with national development goals, imperfection of mechanisms for monitoring the impact of financing on socio-economic results. The article assesses the current state of SDGs in the budget process of Ukraine, identifies structural problems associated with the short-term orientation of budget policy, the predominance of crisis solutions, and low efficiency of using public funds in a strategic dimension. It is substantiated that such a situation increases fiscal risks and reduces the adaptability of the budget system to the challenges of sustainable development. Emphasis is placed on the need to implement institutional and financial mechanisms capable of ensuring a balance between current budget needs and long-term commitments to achieve sustainable development goals. As a result of the analysis, a list of priority instruments for integrating the SDGs into the state's budget policy was formulated, which include: the implementation of a program-targeted approach, adaptation of budget classification to sustainable development goals, creation of a system of public finance sustainability indicators, development of digital monitoring and reporting platforms, as well as the attraction of innovative forms of financing – in particular, green and socially oriented.

Keywords: budget policy, sustainable development, sustainable development goals, financial security, public finances, program-target budgeting, fiscal stability, budget planning.

Постановка проблеми. Поглиблення глобальних викликів, зокрема енергетичних, екологічних, соціальних та безпекових, актуалізує потребу трансформації підходів до формування та реалізації бюджетної політики держави. У сучасних умовах бюджет не лише виконує фінансову функцію, а й виступає стратегічним інструментом досягнення національних цілей сталого розвитку, забезпечуючи економічну стійкість, соціальну згуртованість і захист національних інтересів. У зв'язку з цим особливого значення набуває питання інтеграції положень Стратегії сталого розвитку, заснованої на Цілях сталого розвитку ООН, у механізми бюджетного планування, програмно-цільового підходу та фінансового управління.

Водночас процес інтеграції цілей сталого розвитку у бюджетну політику стикається з низкою суперечностей. З одного боку, держава декларує підтримку Цілей сталого розвитку та приєднання до відповідних міжнародних ініціатив, з іншого – у реальному бюджетному процесі переважає короткостроковий підхід, обмежений фінансовими рамками, що не завжди дозволяє фінансувати довгострокові стратегії екологічної модернізації, соціального захисту та інституційної стійкості. Така диспропорція створює ризики для фінансової безпеки держави, яка в сучасних умовах охоплює не лише макрофінансову стабільність, а й здатність бюджету забезпечувати сталість розвитку та системну протидію внутрішнім і зовнішнім загрозам.

Актуальність дослідження зумовлена також тим, що в Україні наявна фрагментарність між фінансовою та стратегією сталого розвитку, що виявляється у низькій узгодженості програм бюджетного фінансування з індикаторами SDGs, нестачі методик оцінки ефективності бюджетних витрат з позиції сталості, слабкому інституційному забезпеченні «зеленого» і соціально орієнтованого бюджетування. Особливої гостроти ця проблема набуває в умовах посилення військово-політичних ризиків, коли ресурси бюджету спрямовуються передусім на безпекові цілі, і питання стратегічного розвитку відсуваються на другий план, що потенційно створює відкладені загрози для фінансової безпеки держави.

У науковій площині інтеграція цілей сталого розвитку в бюджетну політику розглядається як спосіб підвищення ефективності використання державних фінансів, зміцнення довіри до публічних інститутів та формування запобіжників фінансових криз. Проте механізми такої інтеграції, її інституційне, нормативне та аналітичне забезпечення в українських реаліях залишаються недостатньо дослідженими. Тому необхідне поглиблене дослідження інструментів, що дозволяють збалансувати потреби фінансової безпеки держави з довгостроковими цілями сталого розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання інтеграції цілей сталого розвитку до системи бюджетного регулювання та її вплив на фінансову безпеку держави останніми роками стало предметом уваги ряду вітчизняних дослідників. У сучасній науковій літературі простежується поступове зміщення акцентів із фінансового адміністрування на стратегічне планування використання бюджетних ресурсів у контексті довгострокових цілей сталого розвитку. Зокрема, Кудінов О. у своєму дослідженні [1] здійснив факторний аналіз впливу реалізації Стратегії сталого розвитку на формування місцевих бюджетів. Автор звертає увагу на те, що впровадження SDGs на місцевому рівні супроводжується як бюджетними ризиками, так і потенціалом економічного зростання, підкреслюючи важливість системного підходу до інтеграції цілей сталого розвитку в бюджетну політику. Питання фінансового забезпечення регіонального розвитку, як однієї з підсистем національної безпеки, досліджується у монографії Кужелева М.О. та Нечипоренко А.В. [2], де розкриваються практичні аспекти застосування фінансових інструментів для стимулювання сталого розвитку територій. Автори акцентують на необхідності посилення узгодженості між бюджетними програмами та пріоритетами розвитку, передбаченими міжнародними зобов'язаннями України у сфері сталого розвитку. Мар'янович М.Е. [3] здійснює аналіз національних індикаторів досягнення Цілей сталого розвитку, наголошуючи на важливості адаптації глобальних цілей до національного контексту. Автор пропонує системний підхід до інтеграції індикаторів SDGs у бюджетне планування, що дозволяє посилити моніторинг ефективності використання бюджетних ресурсів з позицій соціальної, екологічної та економічної збалансованості. У свою чергу, Нечипоренко А.В. і Хмара Л.С. [4] зосереджуються на структурних складових фінансової безпеки держави, підкреслюючи важливість удосконалення бюджетної політики як інструменту нейтралізації фінансових ризиків. Вони зазначають, що уразливість бюджетної системи, зокрема щодо зовнішнього боргу, трансфертної залежності та дефіциту державних фондів, є однією з ключових загроз фінансовій безпеці. Дослідження Скорика М.О. та Харченка І.О. [5] присвячене оцінці бюджетної безпеки України, в якому автори пропонують систему індикаторів для оцінювання стану безпеки бюджету. Вони звертають увагу на потребу запровадження середньострокового бюджетного планування з урахуванням викликів, пов'язаних із досягненням цілей сталого розвитку. Подібної логіки дотримуються Скорик М. та Чемерис Т. [6], які аналізують вплив повномасштабної війни на параметри державного бюджету. Автори наголошують, що у кризових

умовах особливо важливим є баланс між фінансуванням безпекового сектору та збереженням програм розвитку, що прямо впливає на фінансову безпеку в середньостроковій перспективі. Теоретичні засади формування ефективної бюджетної політики в контексті економічного розвитку досліджуються Чугуновим І.Я. та Собчуком С.І. [7]. Автори відзначають, що бюджетна політика має спиратися не лише на досягнення фінансової збалансованості, а й на реалізацію цілей стратегічного розвитку, адаптованих до сучасних внутрішніх та зовнішніх викликів.

Загалом, наукові розвідки свідчать про поступове усвідомлення важливості інтеграції цілей сталого розвитку у фінансово-бюджетне управління. Разом із тим, в існуючих публікаціях недостатньо комплексно розкрито інституційні механізми інтеграції SDGs у бюджетну політику саме з урахуванням пріоритетів фінансової безпеки. Недостатньо уваги приділено формуванню нових моделей бюджетного планування, які поєднують цілі сталого розвитку із вимогами фінансової стійкості, прозорості та адаптивності до ризиків. У цьому контексті виникає потреба у розробці прикладних підходів до забезпечення фінансової безпеки держави шляхом інтеграції принципів сталого розвитку у систему державних фінансів.

Метою статті є дослідження теоретичних та прикладних аспектів інтеграції цілей сталого розвитку у бюджетну політику держави, а також визначення її впливу на формування та зміцнення фінансової безпеки в умовах сучасних економічних та безпекових викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах бюджетна політика потребує трансформації від фінансового контролю до стратегічного управління публічними фінансами на засадах сталого розвитку. Зростання економічної та соціальної нестабільності, вплив глобальних кризових процесів і загострення безпекових загроз вимагають підвищення ефективності бюджетного регулювання, його довгострокової орієнтації та узгодженості з національними цілями розвитку. У цьому контексті особливого значення набуває питання інтеграції цілей сталого розвитку в бюджетну політику держави як інструменту зміцнення фінансової безпеки.

Цілі сталого розвитку, закріплені в глобальній програмі ООН «Порядок денний на період до 2030 року», охоплюють широке коло завдань, пов'язаних із забезпеченням економічної, соціальної, екологічної та інституційної рівноваги. Реалізація таких цілей неможлива без ефективної мобілізації та раціонального використання державних фінансів. У цьому контексті бюджет розглядається не лише як інструмент фінансування державних функцій, а як центральний важіль реалізації стратегічних пріоритетів суспільного розвитку.

Інтеграція цілей сталого розвитку у бюджетну політику передбачає врахування принципів соціальної справедливості, екологічної ефективності та економічної збалансованості у процесах планування, розподілу та моніторингу бюджетних ресурсів. Такий підхід трансформує зміст бюджетного управління, зміщуючи акценти з обліку витрат на оцінку результатів, орієнтованих на досягнення довгострокового позитивного ефекту [3]. Фінансова безпека держави в цьому контексті розглядається як здатність бюджетної системи протистояти внутрішнім і зовнішнім загрозам, забезпечувати макрофінансову стабільність, підтримувати інституційну спроможність та сприяти досягненню цілей розвитку. Одним із напрямів підвищення фінансової безпеки є зміцнення прогнозності та стратегічної сталості бюджетних рішень, чому сприяє включення цільових орієнтирів сталого розвитку у фінансову політику [4].

Інтеграція цілей сталого розвитку може сприяти посиленню бюджетної дисципліни, оптимізації витрат, формуванню ціннісно орієнтованого підходу до фінансування публічних послуг. Вона також сприяє зниженню ризиків фінансової дестабілізації шляхом узгодження короткострокових бюджетних рішень із довгостроковими пріоритетами розвитку, такими як підвищення людського капіталу, соціальна згуртованість, модернізація інфраструктури, енергетична ефективність тощо [1; 3].

Разом із тим ефективність інтеграції цілей сталого розвитку в бюджетну політику значною мірою залежить від інституційного середовища, наявності стратегічного планування, системи моніторингу результатів і відповідної бюджетної класифікації. У цьому контексті важливим є запровадження середньострокового бюджетного планування з чітко визначеними пріоритетами сталого розвитку, що передбачає не лише зміну інструментів, а й нову філософію управління державними фінансами [7].

Отже, інтеграція цілей сталого розвитку у бюджетну політику має ґрунтуватися на поєднанні цільового підходу до планування, індикативного оцінювання ефективності витрат, зміцнення інституційної спроможності та орієнтації на довгострокову фінансову стабільність. Такий підхід створює передумови для переходу до стійкої моделі публічних фінансів, здатної забезпечити реалізацію стратегічних національних інтересів і зміцнення фінансової безпеки держави.

У процесі реалізації публічної фінансової політики України, інтеграція цілей сталого розвитку (ЦСР) залишається швидше декларативною, ніж системно реалізованою. Незважаючи на нормативне визнання важливості орієнтації на принципи сталого розвитку, фактична бюджетна прак-

тика демонструє низький рівень включення ЦСР у процеси стратегічного, середньострокового та програмно-цільового бюджетування. Це створює системні диспропорції між проголошеними пріоритетами розвитку та реальним бюджетним фінансуванням довгострокових цілей.

Однією з ключових проблем є слабка інституційна інтеграція національних цілей і індикаторів сталого розвитку у бюджетну класифікацію та фінансове планування. Бюджетні програми часто не містять зв'язку із цілями сталого розвитку, а оцінка їхньої ефективності проводиться без урахування соціальних, екологічних та інклюзивних результатів. Це ускладнює як управління бюджетними ресурсами, так і формування обґрунтованої фінансової політики в умовах необхідності посилення фінансової безпеки [3; 5].

Аналіз окремих положень бюджетного процесу України свідчить про наявність розриву між короткостроковими бюджетними рішеннями та довгостроковими цілями розвитку. Наприклад, в умовах повномасштабної війни основні ресурси бюджету спрямовуються на оборонний сектор, у той час як фінансування інфраструктурних, освітніх та екологічних програм скорочується або не має стабільного джерела покриття [6]. Хоча такі пріоритети є цілком обґрунтованими у кризовий період, їх довготривале збереження без компенсаторного механізму створює ризики для структурного ослаблення фінансової системи в майбутньому. Ще однією слабкою ланкою виступає фрагментарність у підходах до оцінки результативності бюджетних програм. Наявна система моніторингу результативності, хоча й включає певні кількісні показники, не дозволяє оцінити вплив фінансування на сталий розвиток чи зниження соціально-економічних ризиків. Відсутність єдиного методологічного підходу до поєднання бюджетного планування з індикаторами ЦСР знижує прозорість фінансових рішень, обмежує можливості стратегічного аналізу й унеможливорює ефективне управління ризиками у сфері фінансової безпеки [1; 3].

Крім того, виявляється залежність державного бюджету від зовнішніх джерел фінансування та трансфертів, що загострює проблеми фінансового суверенітету. Значна частина видатків соціального характеру, програм підтримки малого бізнесу, зеленої трансформації фінансується за рахунок міжнародної допомоги. Це означає не лише втрату стратегічної автономії, а й зниження можливості прогностичного управління бюджетом у частині досягнення ЦСР [4; 5].

З метою систематизації проблемних аспектів впровадження цілей сталого розвитку у бюджетну систему України доцільно узагальнити ключові бар'єри (табл. 1).

Як свідчить аналіз, нинішній стан врахування цілей сталого розвитку у бюджетному процесі України є недостатнім і створює потенційні ризики для довготривалої фінансової безпеки. Необхідність синхронізації фінансової, соціальної, екологічної та інституційної складових бюджетної політики з глобальними і національними пріоритетами розвитку є очевидною. Така інтеграція має ґрунтуватися на принципах програмно-цільового підходу, прозорості, аналітичності та орієнтації на результати, які підвищують не лише ефективність витрачання коштів, але й здатність держави протидіяти загрозам у сфері фінансів.

Посилення фінансової безпеки держави в умовах невизначеності, економічної турбулентності та зовнішньополітичних загроз потребує оновлення підходів до бюджетної політики через її синхронізацію з пріоритетами сталого розвитку. Йдеться не лише про нормативне визнання цілей сталого розвитку у державних стратегіях, а про реальну трансформацію бюджетного процесу – від структури планування до оцінки ефективності використання публічних ресурсів. Формування нових інституційно-фінансових механізмів має спиратися на принципи прозорості, орієнтації на результат, довгостроковості та стійкості.

В умовах, коли значна частина ресурсів мобілізується для фінансування безпекового сектору, особливої ваги набуває стратегічна координа-

Таблиця 1 – Основні проблеми інтеграції цілей сталого розвитку у бюджетну політику України та їх вплив на фінансову безпеку

Напрямок проблеми	Прояви у бюджетному процесі	Наслідки для фінансової безпеки
Інституційна слабкість	відсутність формального зв'язку між ЦСР і бюджетами	низька узгодженість між стратегією і витратами
Планування	переважання короткострокових підходів	вразливість до криз, нестабільність доходів
Моніторинг результатів	відсутність ЦСР-індикаторів у бюджетному аналізі	неможливість стратегічної оцінки ефективності
Фінансування	дефіцит ресурсів на довгострокові цілі	поглиблення структурного бюджетного розриву
Зовнішня залежність	високий рівень донорського фінансування	зниження фінансового суверенітету

Джерело: складено автором на основі [1; 3–6]

ція бюджетних рішень із пріоритетами розвитку. Бюджет повинен не лише бути інструментом виживання, а й механізмом відновлення, модернізації та структурного посилення економіки. Для цього необхідне впровадження нових механізмів, які дозволяють зберігати баланс між короткостроковою фінансовою стабільністю та довгостроковими цілями сталого розвитку.

До ключових інструментів, що сприяють інтеграції цілей сталого розвитку в бюджетну політику та одночасно зміцнюють фінансову безпеку держави, можна віднести:

1. *Запровадження бюджетного планування, орієнтованого на результати ЦСР.* Формування програм державного бюджету має передбачати чіткий зв'язок між бюджетними асигнуваннями та досягненням конкретних індикаторів сталого розвитку. Це дозволить підвищити ефективність витрат та забезпечити прозорість їх впливу на соціально-економічну ситуацію.

2. *Адаптація бюджетної класифікації до структури цілей сталого розвитку.* Включення кодів або маркерів ЦСР у систему бюджетного обліку забезпечить можливість агрегованого аналізу витрат відповідно до пріоритетів розвитку та дозволить виявляти системні дисбаланси.

3. *Розробка індикаторів бюджетної сталості.* Індикатори, що відображають ступінь узгодженості бюджетної політики з пріоритетами сталого розвитку (зокрема, частка екологічних видатків, динаміка соціальних інвестицій, рівень інклюзивного фінансування), дозволять оцінити ризики фінансової вразливості в довгостроковій перспективі.

4. *Зміцнення інституційної спроможності розпорядників бюджетних коштів.* Йдеться про підвищення компетентності у сфері програмно-цільового бюджетування, моніторингу соціально-економічного впливу бюджетних рішень, застосування систем управління результатами.

5. *Залучення механізмів зеленого та соціального фінансування.* Інтеграція у фінансову політику інструментів, орієнтованих на стале зростання

(зелені облігації, ESG-бюджетування, кліматичне фінансування), сприятиме розширенню джерел ресурсів без підвищення фіскального тиску.

6. *Розширення цифрових платформ публічної звітності та громадського моніторингу.* Прозорість бюджетних рішень щодо досягнення ЦСР – необхідна умова довіри до інститутів влади, що є складовою фінансової безпеки в інституційному вимірі.

7. *Інституціоналізація середньострокового бюджетного планування з інтеграцією ЦСР.* Перехід до стратегічного бюджетування, орієнтованого на досягнення цілей до 2030 року, передбачає узгодження бюджетних рамок з відповідними дорожніми картами сталого розвитку.

Зазначені інструменти потребують не лише формального запровадження, а й системного нормативного, методологічного та кадрового супроводу. Вони мають стати частиною єдиної логіки фінансового управління, що враховує як потреби стабільності бюджету, так і вимоги довгострокової стійкості економіки та соціального простору. Успішна інтеграція цілей сталого розвитку в бюджетну політику можлива лише за умови політичної послідовності, наявності чіткої відповідальності за результати та залучення усіх рівнів публічної влади.

Висновки. Таким чином, інтеграція цілей сталого розвитку у бюджетну політику держави є необхідною умовою формування стійкої, прогнозованої та безпечної системи публічних фінансів. Сучасний стан бюджетного процесу в Україні демонструє фрагментарність такого підходу, що створює ризики для досягнення довгострокових стратегічних цілей та посилює вразливість фінансової системи до внутрішніх і зовнішніх загроз. У цьому контексті запровадження інституційно-фінансових механізмів, орієнтованих на результативне бюджетування, прозорість, індикативність та стійкість, виступає ключовим напрямом забезпечення фінансової безпеки в умовах трансформаційних викликів.

Список використаних джерел:

1. Кудінов О. Factor analysis of the impact of the implementation of the goals of the sustainable development strategy on local budgets. *Scientific Bulletin of International Association of Scientists. Series: Economy, Management, Security, Technologies*, 2023. № 2(1). DOI: <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2023-2-1-6>
2. Кужелев М. О., Нечипоренко А. В. Фінансові інструменти стимулювання регіонального розвитку: практика використання в Україні: монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2019. 224 с.
3. Мар'янович М.Е. Національні індикатори досягнення Цілей сталого розвитку та їх роль у порядку денному ООН до 2030 року. *Інноваційна економіка*. 2019. № 5–6. С. 133–138
4. Нечипоренко А. В., Хмара Л. С. Тенденції розвитку структурних складових фінансової безпеки України. *Бізнес Інформ*. 2019. № 12. С. 296–302
5. Скорик М. О., Харченко І. О. Оцінка бюджетної безпеки України та заходи бюджетної політики щодо її зміцнення. *Український економічний часопис*. 2023. № 3. С. 99–103
6. Скорик М., Чемерис Т. Аналіз впливу повномасштабної війни на державний бюджет України. *Молодий вчений*. 2023. № 5 (117). С. 179–183
7. Чугунов І. Я., Собчук С. І. Формування бюджетної політики економічного розвитку країни. *Вісник КНТЕУ*. 2018. № 3. С. 103–116

References:

1. Kudinov O. (2023) Factor analysis of the impact of the implementation of the goals of the sustainable development strategy on local budgets. *Scientific Bulletin of International Association of Scientists. Series: Economy, Management, Security, Technologies*. No. 2(1). DOI: <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2023-2-1-6>
2. Kuzhelev M. O., Nechyporenko A. V. (2019) Finansovi instrumenty stymuliuvannia rehionalnoho rozvytku: praktyka vykorystannia v Ukraini [Financial instruments of regional development stimulation: practice of use in Ukraine]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury. 224 p. (in Ukrainian)
3. Marianovych M. E. (2019) Natsionalni indykatory dosiahnennia Tsilei staloho rozvytku ta yikh rol u poriadku dennomu OON do 2030 roku [National indicators of achieving the Sustainable Development Goals and their role in the UN 2030 Agenda]. *Innovatsiina ekonomika – Innovative Economy*. No. 5–6. Pp. 133–138. (in Ukrainian)
4. Nechyporenko A. V., Khmara L. S. (2019) Tendentsii rozvytku strukturnykh skladovykh finansovoi bezpeky Ukrainy [Trends in the development of structural components of Ukraine's financial security]. *Biznes Inform – Business Inform*. No. 12. Pp. 296–302. (in Ukrainian)
5. Skoryk M. O., Kharchenko I. O. (2023) Otsinka biudzhetnoi bezpeky Ukrainy ta zakhody biudzhetnoi polityky shchodo yii zmitsnennia [Assessment of Ukraine's budgetary security and budget policy measures to strengthen it]. *Ukrainskyi ekonomichnyi chasopys – Ukrainian Economic Journal*. No. 3. Pp. 99–103. (in Ukrainian)
6. Skoryk M., Chemeris T. (2023) Analiz vplyvu povnomasshtabnoi viiny na derzhavnyi biudzhety Ukrainy [Analysis of the impact of the full-scale war on Ukraine's state budget]. *Molodyi vchenyi – Young Scientist*. No. 5 (117). Pp. 179–183. (in Ukrainian)
7. Chuhunov I. Ya., Sobchuk S. I. (2018) Formuvannia biudzhetnoi polityky ekonomichnoho rozvytku krainy [Formation of the budget policy of the country's economic development]. *Visnyk KNTEU – Bulletin of KNUTE*. No. 3. Pp. 103–116. (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 06.04.2025